

Oratores fuerint principum, qui audiri velint, auscultare. *Præconsultoribus* tamen peculiare: ut semestrem magistratum gerant: Singulis diebus privatorum causis, atque oratorum principum auditis petitionibus, in conclave consultaturi de negotiis publicis secedant, hoc servato ordine: Præfectus septimanæ (nam per vices singulis hebdomadibus quilibet præ cæteris agendorum curam habet) rem proponit de qua Consilium sit adeundum, singulosque sententiam rogat. Primæ classis consultores, & ex iis qui proximis septem diebus præfuit, primo respondet; deinde maxime senex, atque inde cæteri, prout ætate præstiterint. Postremi autem ordinis Consultores silent, nisi de maritima re agatur. Ultimus omnium qui alios rogat, remque deliberandam proposuit, sententiam suam adfert. Re discussa, sive in eandem sententiam convenerint, sive in duas aut tres divisi fuerint, Principem conveniunt & Consiliarios. Denuo re iterum tractata, omniumque sententiis recitatis, cui Princeps Consiliarii que adhæserint, scriptis mandatur. Postremo cogitur Senatus; coram quo quæ à Collegio Præconsultorum deliberata fuerint, primum tractantur; eorumque sententiæ, quibus plures quam dimidia pars Senatorum fuerint suffragati, pro decreto habentur.

De Scribis publicis, deque Magno Cancellario.

Singulis optimatum Collegiis, quæ Aristocratiam in Republica Veneta representare dictum est, *Scribæ Publici*, qui à secretis Senatus sunt, atque ex populi honestioribus censentur, publicisque decem-virum suffragiis eliguntur, assident. Hoc illis injuncto munere: Ut semper Collegii & Senatus consultationibus interfint: Nullum eos Senatusconsultum lateat: Eorum fidei & solertiæ codices scriptaque publica (quibus res omnis privata & publica continetur) commissa sint. Stipendio hinc gaudent ad id cuique è publico constituto non mediocri. Ex his rursus nonnulli seliguntur, qui decem-viris ministrant, eorumque acta in codices referunt, ac conscii omnium sint, quæ in illo Collegio aguntur. Quo in honore perdurant quoad vixerint. Ex his demum Magni Consilii suffragiis unus seligitur, qui primas partes tenet, ac vulgo *il Gran Cancellero* nominatur, id est, *Magnus Cancellarius Venetiarum*, & in maximo est honore & pretio: Nam Equestri dignitate insignitur: A quovis patricio ei loco ceditur, præterquam à Procuratoribus *D. Marci*: Nullum in Republica ignorat arcana: Magni sunt ei reditus ex ære publico constituti: Cumque diem obierit, funebri oratione honestatur: quæ dignitas nulli in Veneta civitate deferri consuevit præterquam Duci. Ita ut Cancellarius Ducem quasi ex populo referre videatur.

De Consilio Magno.

Magnum Consilium ex universo civium constat conventu: ab eoque universa pendet Respublica. Collectum est autem ex solis patricii

Italia.

ordinis civibus, qui vigesimum excedentes annum, postea quam ab Advocatorio magistratu, nobili seu patricia se ortos familia, non spurio, sed matrimonio legitimo natos duobus testibus fide dignis probaverint, patris insuper seu matris, aut iis orbat, proximioris consanguinei jurejurando vigesimum se excessisse annum docuerint, fortis beneficio jus suffragii ferendi in comitiis adipiscuntur. Vel quibus fors non faverit, ubi vigesimum quintum annum exegerint, tandem publicæ potestatis participes fiunt, atque in hunc nobilitatis cœtum admittuntur. Hujus munus est, Leges omnes quæ ad constitutionem Reipublicæ pertinent sancire; quod interregni plerumque tempore fieri consuevit. Omnes item Magistratus, cum urbanos, tum externos, seu eos qui foris jus habent publicæ potestatis, communibus suffragiis eligere.

Magistratus omnes sunt vel Urbani vel Exteri. *Urbani* pertinent ad Ius, tam in cognitione criminalium seu capitalium causarum, quam civilium: Administrationem publicarum pecuniarum, quæ vel ex publicis vestigialibus in ærarium conferuntur, vel, reditibus Reipublicæ impensis non sufficientibus, à civibus pro cujusque censu solvuntur, & in publicum inferuntur: Commodum & utilitatem civitatis, & ad bene beateque vivendum, ac decorem Reipublicæ. *Exteri* Magistratus spectant ad Gubernationem civitatum & oppidorum; aut classium & exercituum. Hisce non immerito addendi sunt Magistratus cæteri extra ordinem creati soliti: *Syndici* videlicet tres, *Provisor generalis Cretæ*, &c. Cæterum omnibus hisce magistratibus certum limitatumque tempus constitutum est. Sunt enim Urbani, vel semestres, vel octimestres, vel annales: Exteri continentis duplo longiores quam urbani: *Maritimi* biennales, aliqui triennales: *Classium* quinquennales.

De Magistratibus in genere.

Ius bifariam divisum est; in cognitione scilicet criminalium seu capitalium causarum, itemque civilium. Quocirca inter Magistratus urbanos duo sunt genera Iudicum: alii enim forensibus causis præfecti sunt; alii criminalibus sive rerum capitalium iudiciis præsent. *Forensibus* causis præfecti, sunt etiam duum generum: *Iudices primæ instantiæ*: *Iudices appellationis*. *Iudices primæ instantiæ* in plura divisi sunt subsellia. *Prima Iudicum Proprietatum*, qui de litibus quæ ad ædes sive fundos intra fines Venetiarum positos, id est, in æstuariis existentes, pertinent, cognoscunt & dijudicant: quos item adeunt viduæ dotes ab hæredibus maritorum defunctorum repetentes. *Secunda Iudicum Procuratorum*. hi si de fundis continentis oræ controversia sit, judicant, & de pupillorum causis, deque dote assecuranda iudicium dicunt. *Tertia Iudicum seu Consulium Mercatorum*. qui si de mercimoniis quæstio in-

De Iudicibus urbanis causarum civilium primæ instantiæ.

C c

ciderit,